

Aktuální právní informace

4/2016

Navrhované změny exekučního zákona – nástin možného řešení de lege ferenda

Rádi bychom Vás stručně informovali o zamýšlených změnách v oblasti právního vymáhání pohledávek, jenž mají za následek, dle našeho názoru, ztížení efektivního vymáhání pohledávek v ČR a de facto k posílení pozice dlužníka na úkor věřitele.

Na tomto poli je činné zejména Ministerstvo spravedlnosti ČR a Exekutorská komora ČR.

Zavedení principu teritoriality

Nejvíce diskutovanou změnou je zavedení takzvaného principu teritoriality exekutorů, kdy by jednotlivé případy exekutorům přidělovaly soudy podle přesně daných pravidel místo toho, aby si svého exekutora mohli svobodně vybrat věřitelé, jak je tomu doposud. Vymáhání by mohl provádět jen exekutor se sídlem v místě, kde je exekuční soud dlužníka, tedy kde má dlužník trvalé bydliště anebo sídlo. Případy by podle návrhu byly exekutorům přidělovány rovnoměrně, a to podle předem daného číselného pořadí.

Soudní exekutoři, byť ani oni nezastávají zcela jednotný názor, se kloní k principu takzvané nepravé teritoriality, kdy základem pro učení místní příslušnosti konkrétního exekutora by byl „charakter“ pohledávky. V případě vymáhání pohledávek státu a veřejnoprávních subjektů by se uplatňoval princip teritoriality, u pohledávek vzniklých v komerčním prostředí však nikoliv, princip soutěže by zde platil nadále.

Mezi klady tohoto opatření je uváděno narušení tzv. „klientelismu“ mezi oprávněnými a exekutory a zejména snížení nákladu pro povinné, neboť by exekuce vedené proti těmž povinnému byly vedeny exekutorem dle sídla či bydliště povinného. Případně je zvažována právní úprava, kdy by byla vícečetná exekuční řízení proti těmž povinnému vedena pouze jedním exekutorem (tím, u kterého byla vedena nejstarší – 1. exekuce), došlo by ke slučování probíhajících exekučních řízení.

Nelze si však nepovšimnout, že by převažovaly zápory tohoto kroku. Z analýzy VŠE pro Ministerstvo spravedlnosti jednoznačně vyplývá, že **zavedení teritoriality by vedlo k podstatnému snížení vymahatelnosti pohledávek.**

Důvodem je rozdílná bonita teritorií, rozdílná výkonnost a efektivita exekutorských úřadů, rovněž i personální obsazení jednotlivých exekutorských úřadů, a to co do počtu i co do struktury zaměstnanců.

Z analýzy rovněž plyne, že přiřazování případů podle místní příslušnosti by de facto soudním exekutorům zajišťovalo zakázky bez ohledu na poskytovanou kvalitu a přístup ke klientovi.

Proti shora uvedenému kroku je rovněž Úřad na ochranu hospodářské soutěže, jenž exekuci vnímá jako službu pro věřitele, kteří by měli mít možnost zvolit si exekutora podle sebe - ať už proto, že je při své činnosti nejefektivnější, nebo proto, že s ním dlouhodobě spolupracují. Skutečnost, že jednotlivé exekutorské úřady nemají „své jisté“ klienty, ale musí o ně navzájem soutěžit, vyvolává tlak na kvalitu jejich služeb.

Automatické osobní bankroty

Exekutoři aktuálně mají na stolech 4,5 miliónu případů. Vymáhají jistinu ve výši 302 mld. Kč. Jen v roce 2015 bylo vyhlášeno 16 655 osobních bankrotů, a to z 20 109 podaných návrhů. Oddlužení bylo odmítnuto zhruba 3500 dlužníků. Čtyři a více exekucí má podle Exekutorské komory 377 tisíc dlužníků, osob s deseti a více exekucemi je 120 tisíc.

Ministerstvo spravedlnosti ČR zvažuje novou právní úpravu, jež by „reflektovala“ daný stav věci, jenž by však, dle našeho názoru, v podstatě znamenala „generální prominutí dluhu“ u povinných s více exekucemi. Návrhy na „osobní“ bankrot, a s tím spojené odpuštění valné části dluhů, by podle představy ministerstva k soudu automaticky podávali soudní exekutoři. Revoluční novinkou by bylo, že by o něj sami dlužníci nemuseli žádat. A navíc by byla zrušena minimální hranice, kterou musí i v bankrotu oprávněným splatit.

Podněty Exekutorské komory ČR

Prezidium Exekutorské komory ČR zveřejnilo seznam společensky odpovědných témat v oblasti dluhů a jejich vymáhání, kterým se chce během svého funkčního období věnovat. Nelze si nepovšimnout, že exekutoři se snaží přesunout odpovědnost, a to zejména ekonomickou, za dobytost exekvovaných pohledávek na věřitele za situace, kdy Ministerstvo spravedlnosti chce upravit výši odměny exekutorů a nákladů za exekuční řízení.

Mezi nejvíce problematické navrhované změny řadíme tato opatření:

- komora navrhuje také zavést nové instituty, které by zmírnily negativní dopady exekuce na dlužníky, jako je zavedení **chráněného splátkového řízení** vedeného soudním exekutorem či vznik **chráněného konta**
- s cílem zvýšit odpovědnost věřitelů za způsob vymáhání a tím omezit zahajování marných exekučních řízení Exekutorská komora navrhuje **povinně zpoplatnit věřitelům podávání exekučních návrhů**
- ke zlepšení situace s mnohačetnými exekucemi by měla pomoci i **možnost ukončit exekuční řízení** například pro dlouhodobou nemajetnost dlužníka
- **zavedení kvalifikovaných předžalobních výzev rozesílaných soudními exekutory**

V dané souvislosti bylo možné také v tisku zaznamenat názory, že by věřitelé měli povinně hradit **zálohy na náklady exekuce**, a to alespoň v minimální paušální výši.

Závěr

Vzhledem k výše nastíněným skutečnostem je patrné, že politický populismus (poptávka) nachází odezvu v rámci právní regulace, neboť bezesporu dochází k přenesení odpovědnosti dlužníků za nesplácení dluhů na jejich věřitele. V případě, že dojde ke schválení byť jen některých z výše uvedených návrhů, lze mít důvodně za to, že dojde k oslabení postavení věřitele na úkor dlužníka a ke zhoršení dobytosti neuhrazených pohledávek. Ve světle shora uvedeného nezbyvá proto než doporučit, aby byly exekuce zahajovány v podstatě obratem, jakmile to bude možné, a nečekat na „konec“ promlčecí doby.

Kontakty:

V případě jakýchkoliv otázek se, prosím, neváhejte obrátit na Vaši kontaktní osobu v naší kanceláři, popřípadě se obraťte na Davida Lejčka (david.lejcek@bapol.cz) nebo na Martina Trojana (martin.trojan@bapol.cz).

Balcar, Polanský & Spol.
Advokátní kancelář
Revoluční 15
110 00 Praha 1

Telefon: +420 251 009 111
Fax: +420 251 009 112
E-mail: office@bapol.cz
www.balcarpolansky.cz